

УДК 37.01/.09(091)(477)

DOI 10.31494/2412-9208-2019-1-1-100-108

The trajectory of guiding paradigm in the educational space of Ukraine

Траєкторія провідницької парадигми в освітньому просторі України

Olga Starokogko,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor

Ольга Старокожко,

кандидат педагогічних наук,
доцент

<https://orcid.org/0000-0003-3793-9655>

starokogko@ukr.net

*Berdiansk State Pedagogical
University*

✉ 4 Schmidta St.,

*Berdiansk, Zaporizhzhia region,
71100*

*Бердянський державний
педагогічний університет*

✉ вул. Шмідта, 4

м. Бердянськ, Запорізька обл., 71100

Original manuscript received January 19, 2019

Revised manuscript accepted April 08, 2019

ABSTRACT

Modern researchers of the problem of guidance (I. Bogdanov, V. Kryzhko, S. Lysakov, S. Klepko, M. Elkin, G. Lutsenko, T. Gura, O. Frolova, I. Shumilova, I. Kushnirenko, M. Oksa, N. Kalita, O. Filonenko, V. Chorny) consider three formats of guiding activity: 1). guide: initiates, promotes, influences and teaches; 2). participants of the guidance: listen, choose, support and study; 3). partners (guide and participants of the guidance): exchange by synergies (personality, idea, professional, corporative) on equal conditions. The purpose of the article is in attempt of reincarnation of Ukrainian ethnic phenomenon of social management – “guidance” in the field of education.

In the process of evolution of university education there have been formed its historically changed paradigms, every of which has appeared in dependence from domination in definite historical era of ideal imagination of man about universal knowledge.

According to etymology of the word “guide” this definition makes complex system of directions of managerial activity in the field of education.

In infinite and complex sphere of human socially significant activity can appear and accumulate some problems, solving of which by means of resources and methods of this time is impossible and not effective. Specialists, managers and politicians see these problems. There is accumulation of “critical mass” which holds the development of the phenomenon, process, direction, industry and solving of contradictions.

In the article there have been considered semantic and social and functional content of the notions “guide”, “guidance”, “paradigm”, “non-paradigm” and there have been defined progressive character of these phenomena in the sphere of education. There have been studied eight levels of educational guidance offered by professor I. Bogdanov and S. Lysakov

Key words: *guide, guidance, guidance in education, paradigm, non-paradigm.*

Постановка проблеми. У процесі еволюції університетської освіти сформувалися її історично змінні парадигми, кожна з яких виникала залежно від домінування в певну історичну епоху ідеального

уявлення людини про універсальне знання.

Відповідно до етимології слова “провідник” ця дефініція гуртує складну систему напрямів управлінської діяльності в царині освіти [7, с.168].

У безмежній та складній царині людської соціально значимої діяльності виникають і накопичуються проблеми, вирішення яких ресурсами та методами цього часу не можливе або ж не ефективне. Ці проблеми (проблему) бачать та розуміють фахівці, управлінці, політики. Відбувається накопичення “критичної маси”, яка стримує розвиток явища, процесу, напрямку, галузі та вирішення суперечностей. З цього приводу Вольфганг Гете зазначив: “Кажуть, що між двома протилежними думками лежить істина. Жодним чином! Між ними лежить проблема...” [2].

Аналіз актуальних досліджень. На жаль, дискурс з проблеми провідництва в освіті формується переважно науковцями США та Європейського освітнього простору (Т. Серджіованні, М. Фуллан, Е. Дейл, М. Генсон, Р. Стогділл, С. Сарасон, Д. Ліфам, Т. Карлейль, Д. Гріббін, У. Бенніс, Ма. Нанус, Я. Гецельс, Д. Хант, А. Каплан, Д. Кац, Г. Юкл, Р. Старрат, Е. Гулднер, П. Томас, К. Мацусіта).

Вітчизняних “пророків” мало (В. Кремень, В. Луговий, В. Журавський, М. Згуровський, М. Шут, С. Клепко, С. Дацюк, А. Малик, В. Громовий, Т. Фініков, К. Корсак, Н. Тарасевич, Н. Гавкалова, В. Іванишин, І. Семенець-Орлова, І. Богданов, С. Благодетелева-Вовк, Є. Лебідь, С. Лисаков) [7, с.11-21].

Мета статті полягає в спробі реінкарнації українського етнічного феномену соціального управління – “провід” та “провідництво” в царині освіти.

Суперечності в науковому пізнанні виступають у формі парадоксів, антиномій, дилем. Вони є проблемними ситуаціями, на основі яких формулюються непарадигмальні проблеми. У наукового знання є власні форми, які також називають ступенями наукового пізнання. Це питання, проблема, гіпотеза, теорія і концепція чи парадигма.

Наразі існує новий підхід до позначення характеру цих проблем та суперечностей. Вони відносяться до непарадигмальних. Джерелами непарадигмальних проблем виступають: неочевидність, неясність, недоведеність, необґрунтованість, непідтвердженість наукового положення, неможливість пояснення феномена, явища, процесу. До непарадигмальних відносяться новаторські нетрадиційні способи пізнання освітянської реальності, які не вписуються в рамки загальноприйнятих концептуальних схем, проблемних ситуацій і стандартів їх рішення. Вони вимагають нових підходів і методів наукового пошуку [6].

До непарадигмальних проблем можна йти шляхом виявлення вказаних недоліків знання, ставлячи під сумнів відповідні теорії, поняття, уявлення.

Термін “парадигма” та його основний ужиток може бути доказом близькості та взаємодоповнюваності філософії пізнання науки з одного боку та філософії мови – з іншого. Адже вперше як основний термін певної філософської концепції ми його зустрічаємо у Людвіга Йозефа Йоганна Вітґенштайна та Томаса Самуеля Куна.

В античній і середньовічній філософії поняття “парадигма” характеризувало галузь вічних ідей таких, як прототип, зразок, відповідно до якого Бог – Деміург створює світ. Відомо, що термін “парадигма” вперше запропонував німецький позитивіст Р. Бергман. Проте пріоритет у вживанні й поширенні цього терміна належить американському історику і філософу Т. Куну, який у книзі “Структура наукових революцій” (1962) обґрунтував сутність парадигми як сукупності фундаментальних знань, цінностей, переконань і технічних прийомів, що сприймаються за зразок наукової діяльності.

У сучасній науці термін “парадигма” визначають як систему теоретичних, методологічних і аксіологічних установок, що приймаються за зразок вирішення проблеми всіма членами наукового співтовариства. У 90-х роках ХХ століття цей термін став постійно використовуватися в педагогіці, набув педагогічного значення.

М. Романенко, Є. Бондаревська, С. Кульнєвич, В. Сластьонін стверджують, що педагогічна парадигма – сталий погляд, який став звичним; певний стандарт, зразок рішення освітніх і дослідних задач.

Людське життя наповнене змінами та їх очікуваннями. Звичайно, йдеться про позитивні зміни. Особливим каталізатором кардинальних змін в освіті став процес глобалізації, яка змінила весь світ і кожного з нас.

Так сталося, що в дослідженні власної історії ми не завжди вдало визначали пріоритети здобутків для шани. У пошуках національної ідеї видатна роль належить етнічній ідеї “проводу” та “провідництва”. Це ідея соціального концепту, якому досі складно знайти порівняльні аналоги.

Провідництво пов’язане зі змінами. Світ стає все більш конкурентним і мінливим, і саме тому роль провідництва зараз особливо велика. Для виживання і успішної конкуренції в цьому новому світі необхідні зміни. А чим більше змін, тим вище потреба в провідництві [4].

Представники передової прогресивної української еліти ХVІІІ-ХХ ст. (Ю. Липа, П. Куліш, В. Винниченко, М. Грушевський, І. Огієнко, Дмитро Мирон “Орлик”, Д. Донцов) у своїх працях, які тоді і пізніше були віднесені до націоналістичних, розробляли та просували ідею національного проводу. Ця ідея самобутня, виплекана генетичним кодом українського народу.

Глобалізація, інтеграційні європейські процеси, загалом, вестерналізація, переорієнтували нас на менеджмент, лідерство, SMART, STEM та інші венчурні технології. Так, забуваємо про коріння! Пишаємося запозиченим, а своє шанувати не маємо часу чи прагнення [7]

Як зазначає А. Малик, провідництво передбачає народження якісно нового типу керівництва людиною.

В арсеналі української мови слово “провідник” було у вжитку здавна. Це наше рідне слово!

Словник української мови Б. Грінченка визначає основу слова “провідник” – “провід” як “руководство”, “предводительство, веденіє” [8].

У “Практичному словнику синонімів української мови” Святослава Караванського, виданому 1993 року, “провід” визначається як

керівництво, водійство, верховодство, орудя (робота, хлопоти). Провідник – проводир, керівник, ватажок, вожай; (держави) лідер. Провідництво – leadership (англ), przywództwo (польск.), Führung (нім.)

“Провід” – це від слова щось “проводити”. А людина, яка знає дорогу і дає (проводить через себе) цю інформацію іншим людям, називається “провідник”. Якщо таких людей декілька, то це – “провідники”.

У “Великому тлумачному словнику сучасної української мови” знаходимо: “Провід – організаторська діяльність кого-небудь, чого-небудь. Те саме, що й керівництво. Провідець – те саме, що й проводир. Проводир – те саме, що провідник, те саме, що ватажок; передова людина свого часу, яка користується авторитетом і має вплив на інших; керівник. Провідник – той, хто пропагує які-небудь ідеї, погляди і т. ін. Той, хто реалізує ці ідеї, погляди і т. ін., втілює їх у життя. Організатор, керівник чого-небудь. // Той, кому належить провідна, основна роль у чому-небудь. // Те саме, що верховод. // Ватажок” [1].

Для однозначності інтерпретації “проводу” як ментального українського феномену з глибоким історичним корінням необхідні глибоке занурення в історію, у праці авторів “проводу”; широке міждисциплінарне дослідження феноменів “проводу” та “провідництва” у декількох форматах і різних масштабах, зокрема, з’ясування як міри емерджентного та перетворювального потенціалу окремих виявів провідницьких рухів, так і міри їхньої жертвовності, передусім, на прикладах освітніх провідників К. Ушинського, М. Корфа, А. Макаренка, В. Сухомлинського та інших, які занесені до європейського пантеону знакових педагогів, таких, як Франсеск Феррер-і-Гарда та Януш Корчак.

Сучасні дослідники проблеми провідництва (І. Богданов, В. Крижко, С. Лісаков, С. Клепко, М. Елькін, Г. Луценко, Т. Гура, О. Фролова, І. Шумілова, І. Кушніренко, М. Окса, Н. Калита, О. Філоненко, В. Чорний) розглядають три формати провідницької діяльності: 1) провідник: ініціює, пропагує, впливає і вчить; 2) учасники проводу, учні, колеги: слухають, обирають, підтримують і вчаться; 3) партнери (провідник та учасники проводу): обмінюються синергіями (особистісними, ідейними, професійними, корпоративними) на рівних.

Керівна роль, функція провідників безсумнівна. Без цих повноважень вони не можуть реалізувати свої ідеї та задуми. Вони повинні бути результативними комунікаторами.

У цьому теоретико-методологічному розмаїтті органи управління освітою, НАПН України вбачають шлях до підняття рівня професійної майстерності всіх учасників освітнього процесу. Організуються складні та нудні схеми, моделі запровадження визначених ідей, теорій, парадигм в практику педагога, керівника.

На початку 1970-х з’явилась хвиля досліджень проблеми провідництва, у яких ураховували ситуативні змінні в організації. Так виникла теорія провідництва в непередбачуваних обставинах.

Едгар Шейн (Edgar Schein), американський психолог, теоретик і

практик менеджменту, засновник наукового напрямку “Організаційна психологія”, автор робіт з організаційної культури, вважає, що на відміну від менеджменту та керування суть провідництва полягає у формуванні та скеровуванні культури організації. Найбільше провідникові потрібно вміння заглибитись і зрозуміти, як зовнішня культура може сприяти або ж ні виконанню завдання та вміння так її спрямувати, щоб відбулись бажані для нього зміни [15, с. 320].

Лі Болман (Lee Bolman), професор школи менеджменту в Міссурі, погоджується з реальністю, що терміни “провідник”, “менеджер”, “керівник” часто вживають взаємозамінно. Проте між ними є відмінність. Менеджер та керівник – це практично синоніми, лише перше слово модерне і містить у собі приховану конотацію (конотація – сумарне чи тотальне значення слова), володіння деяким значним рівнем влади в прийнятті рішення. Керівник, з іншого боку, можливо, означає просто службовця в організації, який проводить повсякденні справи [11].

У 70-ті роки ХХ століття парадигма освітнього менеджменту почала опрацьовуватися в царині освіти України.

Економісти Ірина Щєбликіна та Діана Грибова пишуть, що “український соціалістичний менеджмент” діяв більш як півстоліття в нашій економіці, був невід’ємною частиною теорії і практики управління, що склалися в СРСР. Він повністю ґрунтувався на їх методах і постулатах, серед яких передусім слід назвати такі: віра в абсолютну керованість; спонтанна нормотворчість; патерналізм; відомчість; зрівнялівка; імітація роботи; тіньове управління; калька російського чиновництва; довічне наймання номенклатури; ризикофобія. Таким є “букет” традиційних характеристик управління в Україні недалекого минулого. Єдиною позитивною рисою тодішнього “менеджменту”, з багатьма застереженнями, можна вважати плановість, яка давала змогу мобілізувати ресурси для централізованого маневру. Але в країні викривлених дзеркал і вона була перекинута до невпізнання [10].

Професор В. Крижко трактує менеджмент в освіті як комплекс принципів, методів, організаційних форм та технологічних прийомів управління освітнім процесом, спрямований на підвищення його ефективності [5].

Професор філософії І. Шавкун в своєму дисертаційному дослідженні “Менеджмент як соціокультурне явище: соціально-філософський аналіз” розглядає управління як цілераціональну діяльність фахівців з менеджменту або лідерів [9].

Виходячи з цього приймаємо думку, що менеджер – це професія. А провідник?

Новозеландський письменник, видавець та дослідник Ґордон Драйден (Gordon Dryden) і директор “The learning revolution international” в Каліфорнії, доктор Жаннетт Вос (Jeannette Vos) вбачають суттєву різницю між функціональним призначенням менеджменту та провідництва: менеджмент – визначати короткотермінові завдання для інших людей; провідництва – надихати до творення майбутнього через

окреслення щораз більших завдань [3].

Джон Гернер (John Gerner), фахівець у галузі консалтингу, вважає сутність провідництва і менеджменту спорідненою, але керівництво (менеджмент) поєднує ширші функції провідника й вузчі – менеджера [12].

Беручи за основу управлінську решітку (Blake and Mouton leadership grid) професорів із університету Огайо Роберта Блейка (Robert Rogers Blake – Голова Корпорації з розробки наукових методик) та Джейна Мутона (Jane Srygley Mouton – Президент Корпорації з розробки наукових методик), Едгар Шейн (Edgar H. Schein) (професор Американської Психологічної Асоціації та Академії Управління) визначив терміни “провідник” і “менеджер” як вісі Х та У системі координат з позначками сильна та слабка позиція [15]. На такій осі координат, на його думку, можемо потенційно припустити існування сильного провідника, який буде поганим менеджером. У системі освіти ми зустрічаємо такий тип керівника, який продукує “великі” ідеї про грандіозні реформи або нові програми. Такий самовизнаний провідник з усіх боків шукає підтримки для свого ентузіазму. На жаль, самих ідей та ентузіазму замало. І невдовзі після невдачі провести якісь зміни мрії розбиваються. На той час такий сильний провідник найчастіше вже знаходить собі іншу роботу і продукує свої ідеї вже для іншої аудиторії, а ті, хто залишився позаду, тихо осідають на дно.

Може бути і навпаки – сильний менеджер є водночас слабким провідником. Така особа всюди пхає свого носа. Він хоче, щоб усі працювали ліпше, і часто стає тим, кого “люблять ненавидіти”. Такі люди виконують завдання, однак у них виникають проблеми з якісним виконанням роботи тривалий час.

Прагматизм національної практики управління освітою виявляє цікаву картину, як зазначає професор В. Крижко. Досить людині обійняти міністерську посаду, як вона визначає себе провідником всієї галузі, проголошує нові меседжі, ідеї та шляхи їх “успішного” вирішення. Науковець стверджує, що провідництво є більш аксіологічним феноменом у порівнянні з лідерством, особливо в царині української провідницької цивілізації. Адаже “провід” та “провідництво” розглядалися як компоненти національної ідеї, а не просто формат управління [7]. В. Крижко розглянув методологічний інструментарій щодо створення провідницької парадигми, як нової організаційної форми управління освітою. Новинкою в педагогічних дослідженнях стала технологія створення фрейму як тимчасової моделі провідницької парадигми.

Професор Ігор Богданов та педагог-дослідник Сергій Лисаков визначають декілька рівнів (форматів) освітнього провідництва:

1. Провідники — це всі, хто знаходиться в “окопах”, на передовій лінії освіти. Це вчителі, викладачі...(проекція В. Андрущенко, Л. Гриневич). Вони проводять лінію освітньої політики держави, визначеної в законах, директивах, програмах, стандартах і курикулах. Це начебто нормативна, рутинна діяльність. Проте в її царині

народжуються ті, хто здатен до креативу, творчості в межах методик викладання та успішної самореалізації.

2. Провідники – первинна ланка управління освітніми установами (школами, дошкільними та позашкільними навчальними закладами, училищами, коледжами та університетами). Вони здійснюють “провід” освітніми закладами, створюють їх імідж, тренди, бренди і корпоративну культуру в боротьбі за конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг.

3. Провідники – носії кардинальних змін засадничих основ системи освіти. Якщо лідери (формальні і неформальні) гармонізують ці системи, то провідники здійснюють вихід за межі нормативного, усталеного практикою. Лідери є в кожному колективі, провідників мало навіть у межах століття. Це найбільш жертвна категорія провідників.

4. Провідники – носії змін, які отримали визнання та умови для реалізації (проводу) своїх ідей в освітніх і наукових установах. Це так звані “унормовані” провідники, діяльність у них обмежена масштабами авторської школи, колективу, наукових конференцій та видавництва.

5. Провідники – автори-теорій, концепцій. Вони (провідники) орієнтовані на їх запровадження в методологію освіти, “завоювання” освітнього простору та прихильників.

6. Провідники – державні посадовці, які формують державну освітню політику на рівні законів, директив, стандартів і здійснюють її провід.

7. Провідники – особистості, що проголошують глобальні зміни в освітньому просторі сучасної людської цивілізації (Доповідь Ж. Делора в ЮНЕСКО, доповіді Римського клубу, Педагогічна Конституція Європи...)

8. Мережеві провідники – виклик суспільства знань (knowledge society). Не байдужі до долі освіти люди. Ті, хто вже має чи мав досвід проводу. Амбітні працівники, що бажають реальних змін, але не мають доступу до офіційних владних трибун [7].

Ми потребуємо сильних провідників, які водночас були б сильними менеджерами. Утім таке поєднання трапляється, але дуже рідко. Найбільша мрія для кожної школи – мати такого вмілого провідника і менеджера [13].

Висновки. Колектив науковців-дослідників Бердянського державного педагогічного університету разом із своїми партнерами інших університетів здійснили прорив в дослідженні актуальності проблеми провідництва в освіті, виходячи з умов реформування освіти суспільства соціальної турбулентності. Здійснено спробу методологування ідеї провідництва інструментами рефлексії та фреймів. Наразі формується парадигмальна провідницька спільнота педагогів, філософів та політиків.

Разом з тим необхідно вирішити проблему співвідношення цього поняття до наукової категорії парадигм. Перспективами подальших наукових пошуків є глибоке філософське та методологічне осмислення ролі провідництва не лише в історичному аспекті, а й перебудові та реформуванні управління системою вищої освіти.

Література

1. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – Київ, Ірпінь. – Перун, 2005. – 1728 с.
2. Гете И.В. Избр. филос. соч. М., 1964. З. 332 с.
3. Гордон Драиден, Джаннетт Вос. Революция в обучении: Научить мир учиться по новому. М.: Парвинэ, – 2003, 672 с.
4. Джон П. Коттер. – Коттер, Д. П. Лидерство и менеджмент: разумное равновесие. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2004. – 256 с.
5. Крижко В. В. Теорія та практика менеджменту в освіті / В. В. Крижко. – Запоріжжя: Просвіта, 2003. – 272 с.
6. Мельников О.Н., Горелов Н.А. Смена образовательных парадигм как условие креативного развития личности обучающегося и формирования профессиональных компетенций // Креативная экономика. – 2013. – № 3 (75). – С. 15-23
7. Провідництво в освіті. Від ідеї до вічності.: Колективна монографія / За заг. ред. проф. І. Богданова. Передмова академіка НАПН України В. Андрущенко – К.: Освіта України, 2017 – 368 с.
8. Російсько-український словник [Електронний ресурс] / За ред. акад. Кримського А.Ю., акад. Єфремова С.О. – К.: Вид-во «К.І.С.», 2007 / Режим доступу: <http://krym.linux.org.ua>.
9. Шавкун І. Г. Менеджмент як соціокультурне явище: соціально-філософський аналіз. Дисертація на здобуття наук. ст. доктора філософ. Зі спеціальності 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії. наук. Київ – 2008.
10. Щєбликіна І. О. та Д. В. Грибова. Основи менеджменту: навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / – Мелітополь: ВБ «ММД», 2015. — 479 с.
11. Bolman Lee. Terrence Deal. Looking for Leadership: Another Search Party's Report // Educational Administration Quarterly 3d. 1994: 78
12. Gerner John. The Idea Factory: Bell Labs and the Great Age of American Innovation. New York Times. 2015
13. Hunt James G. and Osborn Richard N.. A Multiple-Influence Approach to Leadership for Managers // Perspectives in Leader Effectiveness, Paul Hersey and John Stinson, eds. Athens: Ohio University, 1980. P. 49
14. Mintzberg H. The Nature of Managerial Work. 62
15. Schein Edgar. Organizational Culture and Leadership. San Francisco: Josey-Bass, 1985. P. 320

References

1. Busel V. T. Velyky`y` tлумachny`y` slovny`k suchasnoyi ukrayins`koyi movy`. – Ky`yiv, Irpin`. – Perun, 2005. – 1728 s.
2. Gete Y`.V` Y`zbr. fy`los. soch. M., 1964. Z. 332 s.
3. Gordon Dray`den, Dzhannett Vos. Revoluyuci`ya v obucheny`y`: Nauchy`t` my`r uchy`t`sya po novomu. M.: Parvy`na, – 2003, 672 s.
4. Dzhon P. Kotter. – Kotter, D. P. Ly`derstvo y` menedzhment: razumnoe ravnovery`e. – M.: Al`py`na By`znes Buks, 2004. – 256 s.
5. Kry`zhko V. V. Teoriya ta prakty`ka menedzhmentu v osviti / V. V. Kry`zhko. – Zaporizhzhya: Prosvita, 2003. – 272 s.
6. Mel`ny`kov O.N., Gorelov N.A. Smena obrazovatel`ny`kh parady`gm kak uslovy`e kreaty`vnogo razvy`ty`ya ly`chnosty` obuchayushhegosya y` formy`rovany`ya professy`onal`ny`kh kompetency`j // Kreaty`vnaya ekonomy`ka. – 2013. – # 3 (75). – С. 15-23
7. Providny`ctzvo v osviti. Vid ideyi do vichnosti.: Kolekty`vna monografiya / Za zag. red. prof. I. Bogdanova. Peredmova akademika NAPN Ukrayiny` V. Andrushhenka – K.: Osvita Ukrayiny`, 2017 – 368 s.

8. Rosijs`ko-ukrayins`ky`j slovny`k [Elektronny`j resurs] / Za red. akad. Kry`ms`kogo A.Yu., akad. Yefremova S.O. – K.: Vy`d-vo «K.I.S.», 2007 / Rezhy`m dostupu: <http://krym.linux.org.ua>.
9. Shavkun I. G. Menedzhment yak sociokul`turne yavy`shhe: social`no-filosofs`ky`j analiz. Dy`sertaciya na zdobuttya nauk. st. doktora filosof. Zi special`nosti 09.00.03 social`na filosofiya ta filosofiya istoriyi. nauk. Ky`yiv – 2008.
10. Shheibly`kina I. O. ta D. V. Gry`bova. Osnovy` menedzhmentu: navch. posib. dlya stud. vy`shhy`x navch. zakladiv / — Melitopol`: VB «MMD», 2015. – 479 s.
11. Bolman Lee. Terrence Deal. Looking for Leadership: Another Search Party's Report //Educational Administration Quarterly 3d. 1994: 78.
12. Gerner John. The Idea Factory: Bell Labs and the Great Age of American Innovation. New York Times. 2015.
13. Hunt James G. and Osborn Richard N.. A Multiple-Influence Approach to Leadership for Managers // Perspectives in Leader Effectiveness, Paul Hersey and John Stinson, eds. Athens: Ohio University, 1980. P. 49.
14. Mintzberg N. The Nature of Managerial Work. 62.
15. Schein Edgar. Organizational Culture and Leadership. San Francisco: Josey-Bass, 1985.P. 320.

АНОТАЦІЯ

Сучасні дослідники проблеми провідництва (І. Богданов, В. Крижко, С. Лісаков, С. Клепко, М. Елькін, Г. Луценко, Т. Гура, О. Фролова, І. Шумілова, І. Кушніренко, М. Окса, Н. Калита, О. Філоненко, В. Чорний) розглядають три формати провідницької діяльності: 1) провідник: ініціює, пропагує, впливає і вчить; 2) учасники проводу, учні, колеги: слухають, обирають, підтримують і вчать; 3) партнери (провідник та учасники проводу): обмінюються синергіями (особистісними, ідейними, професійними, корпоративними) на рівних. Мета статті полягала в спробі реінкарнації українського етнічного феномену соціального управління – “провід” та “провідництво” в царині освіти.

У процесі еволюції університетської освіти сформувалися її історично змінні парадигми, кожна з яких виникла в залежності від домінування в певну історичну епоху ідеального уявлення людини про універсальне знання.

Відповідно до етимології слова “провідник” ця дефініція гуртує складну систему напрямів управлінської діяльності в царині освіти.

Та мова йде про інше. У безмежній та складній царині людської соціально значимої діяльності виникають і накопичуються проблеми, вирішення яких ресурсами та методами цього часу неможливе або ж не ефективне. Ці проблеми (проблеми) бачать та розуміють фахівці, управлінці, політики. Відбувається накопичення “критичної маси”, яка стримує розвиток явища, процесу, напрямку, галузі, та вирішення суперечностей.

У статті розглянуто смисловий і соціально-функціональний зміст понять “провід”, “провідництво”, “парадигма”, “непарадигмальність” та окреслено прогресивний характер цих феноменів в царині освіти. Досліджено запропоновані професором Ігор Богданов та педагогом-дослідником Сергієм Лісаковим вісім рівнів (форматів) освітнього провідництва.

***Ключові слова:** “провід”, “провідництво”, “провідництво в освіті” “парадигма”, “непарадигмальність”.*